

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi M. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn.
III AUa 189/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 11 września 2024 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Poznaniu III Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w sprawie o sygn. akt III AUa 189/23 nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**II. przyznaje skarżącej M. S. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Poznaniu, sumę pieniężną w wysokości 2.000
(dwóch tysięcy) złotych za okres od 20 lipca 2021 r.
do 11 września 2024 r.;**

**III. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Poznaniu na rzecz skarżącej M. S. kwotę
240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi
za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem
Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Poznaniu**

**do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego
w postępowaniu skargowym;**

IV. oddała skargę w pozostałej części.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 19 kwietnia 2024 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 26 kwietnia 2024 r., skarżąca M. S. działając przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła o: stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt III AUa 189/23, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu III Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (pkt. 1); przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 10 000 (dziesięć tysięcy) złotych (pkt. 2); zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – kosztów tego postępowania (pkt. 3).

W uzasadnieniu skargi wyjaśniono, że 26 stycznia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wpłynął środek zaskarżenia, zaś 1 marca 2023 r. została odnotowana ostatnia czynność w sprawie, która dotyczy świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Pomimo upływu ponad roku Sąd Apelacyjny nie rozpoznał sprawy i nie wykonał żadnych czynności, zaś skarżąca w tym roku obchodzić będzie 80-te urodziny.

W odpowiedzi na skargę z dnia 4 czerwca 2024 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wyjaśnił, że nie istniała obiektywna możliwość rozpoznania sprawy we wcześniejszym terminie oraz, że nastąpi to poza normalnym tokiem podejmowania czynności procesowych z uwagi na wniesioną skargę na przewlekłość. Ponadto, przedstawił kalendarium czynności podejmowanych w sprawie o sygn. akt III AUa 189/23 oraz obciążenia pracą, a także średni okres oczekiwania na rozpoznanie spraw apelacyjnych w tym sądzie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych

przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. Apelacja skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 21 grudnia 2022 r. w sprawie VIII U 2075/21 została wniesiona 26 stycznia 2023 r., po czym 3 lutego 2023 r. akta sprawy przekazane zostały do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. W dniu 9 lutego 2023 r. system informatyczny SLPS wylosował sędziego referenta. Odpis apelacji został doręczony 20 lutego 2023 r., a 27 lutego 2023 r. wpłynęła odpowiedź na apelację. Zarządzeniem z 1 marca 2023 r. sędzia referent skierował sprawę do oczekujących na termin rozpoznania apelacji wg kolejności wpływu.

W związku z tym, że Sąd Apelacyjny w Poznaniu od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem sędziego referenta i wykonaniem

wymienionych wezwań, nie podejmował czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania, to w ocenie Sądu Najwyższego, mając na względzie powyższe okoliczności, uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jego rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż w/w suma, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i dlatego w tej części oddalił żądanie skarżącej.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

JW.

[ms]

